

**Pirkanmaan
hyvinvointialue**

**Pirkanmaan mielenterveyspalveluiden
kehittämissuunnitelma 2026-2028**

1.9.2026

Mielenterveyspalveluiden kehittämissuunnitelma 2026-2028

Sisältö

Mielenterveyspalveluiden nykytila

- Mielenterveyspalvelut Pirkanmaalla 8/2026

Kehittämissuunnitelman tavoite

- *Pirkanmaalaisen sairastuessa mielenterveyden häiriöön häntä hoidetaan hyvin ja yhdenvertaisesti, kotikunnasta riippumatta.*
- Kehittämissuunnitelma on jatkoa aiemmalle psykiatrian sekä mielenterveys- ja päihdepalvelujen loppuraportissa esitetyille kehittämistoimille (Aluehallitus 9.10.2023 / §270).

Kehittämissuunnitelman sisältö

- Muutetaan palvelurakenne: saadaan saman sisältöiset palvelut kaikille
- Lisätään vastaanottotapoja: potilaan pääsy psykiatrian vastaanotoille helpottuu ja nopeutuu
- Perustason mielenterveys- ja päihdehoidon asiakkaille mahdollistetaan psykiatrian palvelut: potilaat saavat nopeammin ja yksilöllisemmin apua, omalääkäreiden työ helpottuu

Potilaan näkökulma

- Miten uudistus vaikuttaisi saamaani hoitoon omalla sote-asemallani?
- Miten uudistus vaikuttaisi pääsyyn psykiatialle?
- Miten saisin jatkossa psykiatrialla hoitoa?
- Saisinko saman avun kuin kaupunkilaiset, jos asun maaseudulla enkä omista autoa?

Tiivistelmä

Mielenterveyspalvelut Pirkanmaalla 8/2026

Perustaso: Soteasemat ja mielenterveys ja päihdepalvelut

- Sote-aseman omalääkäri on vastuussa potilaan mielenterveyshäiriöiden hoidosta perustasolla
 - esim. lääkitys ja terapiat mielenterveys- ja päihdepalveluissa.
- Omalääkäriä tukee perustason konsulttipsykiatri, näitä psykiatreja tulee lisää syksyllä 2026.
- Sama koko Pirkanmaalla

Pirkanmaan psykiatrinen erikoissairaanhoito avohoito 8/2026

Sastamalan ja Valkeakosken vastuulla olevat alueet

- väestövastuu yhteensä 236 000
- yleispoliklinikoita

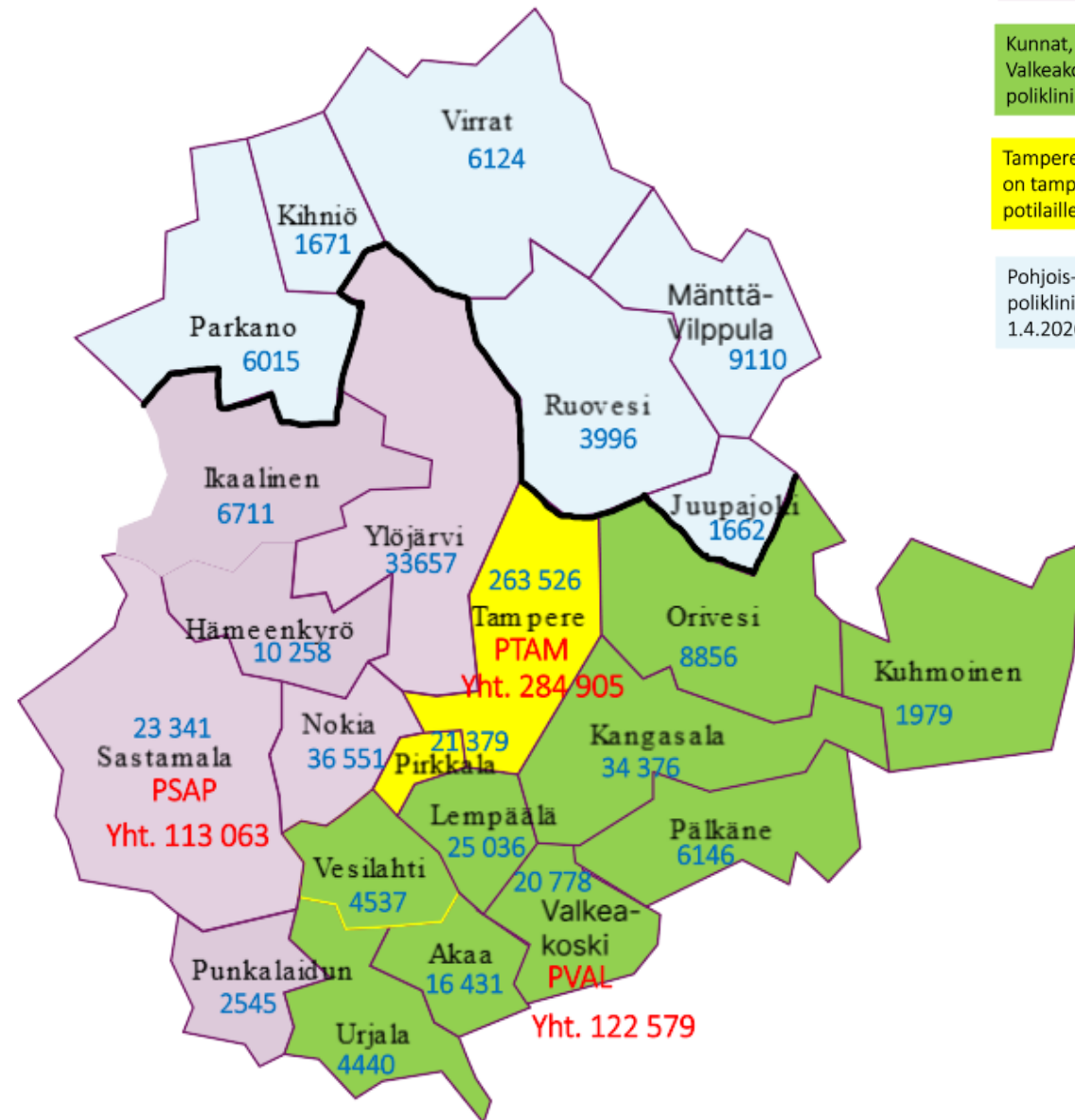
Tampereen poliklinikoilla

- väestövastuu 285 000
- erikoistuneita poliklinikoita

Pohjois-Pirkanmaa

- väestövastuu 29 000
- kokonaisulkoistus

Huom. tällä hetkellä on voimassa poikkeusjärjestely, jossa Ikaalisten, Ylöjärven, Nokian ja Hämeenkyrön uudet potilaat hoidetaan Tampereen erityispoleilla Sastamalan poliklinikan lääkäripulan vuoksi.

PKL Psykiatrisen erikoissairaanhoidon poliklinikka

Kunnat, joista potilas lähetetään Sastamalan psykiatrian poliklinikalle

Kunnat, joista potilas lähetetään Valkeakosken psykiatrian poliklinikalle

Tampereen psykiatrian poliklinikka on tamperelaisille ja pirkkalalaisille potilaille

Pohjois-Pirkanmaan psykiatrian poliklinikka / Pihlajalinna alk 1.4.2026

Psykiatrisen avohoidon järjestämismalli Pirkanmaalla 8/2026

Tampereen vastuualue

- Tamperelaiset ja pirkkalalaiset saavat hoitoa erikoistuneilla poliklinikoilla yleisimpiin mielenterveyden häiriöihin.
- Käytössä erityisosaaminen ja useat terapiamenetelmät
- Tampereen vastuualueen väestö 285 000
- 6 000 henkeä / psykiatri-htv

Sastamalan vastuualue ja Valkeakosken vastuualue

- Alueiden kuntien asukkaiden hoito tapahtuu yleispsykiatrian poliklinikoilla
- Käytössä niukemmin tutkimus- ja hoitomenetelmiä
- Sastamalan ja Valkeakosken poliklinikoilla väestövastuu yhteensä 236 000 *(6/2026 lähtien Hämeenkyrön, Ikaalisten, Nokian ja Ylöjärven alueen (väestö 87 000) psykiatriset uudet hoidot siirrettiin Tampereen poliklinikoille)*
- Vähän psykiatreja:
 - Sastamalan vastuualueella: 47 000 henkeä/ psykiatri-htv
 - Valkeakosken vastuualueella 38 000 henkeä / psykiatri-htv
- Osa Sastamalan ja Valkeakosken vastuualueiden potilaista saa jo erikoistunutta apua Tampereen poliklinikoilta:
 - Syömishäiriöpotilaat
 - Yleissairaalapsykiatriset potilaat (psykykkiseen tilaan liittyy fyysinen sairaus)
 - Pakolaiset
 - Potilaat, joilla epäillään sukupuoli-identiteetin häiriötä

Pohjois-Pirkanmaalla on psykiatrisen erikoissairaanhoidon kokonaisulkoistus 1.4.2026 alkaen, väestövastuu 29 000

Psykiatrinen erikoissairaanhoido: sairaalahoito Pirkanmaalla 8/2026

Sairaalaosastoja Tays keskussairaalassa Kaupissa 13 (yhteensä 184 potilaspaikkaa)

Sastamalan 2 osaston (yhteensä 24 potilaspaikkaa) toiminnot siirtyvät potilasturvallisuussyistä Kauppiin 8/2026.

- Potilasturvallisuuden vaaransi Sastamalassa:
 - ei psykiatrasta päivystystä
 - ei saatu yrityksistä huolimatta virkalääkäreitä osastoille päivätyöhön
- Toiminnot toteutetaan aluksi siirtymäaikana Kaupissa keskussairaalan T-rakennuksen nykyosastojen lisäpaikoilla (luotu 2 hengen huoneita) ja akuuttipoliklinikan työtä tehostamalla
- Etsitään tila yhdelle 16-paikkaiselle osastolle
- Kun tila yhdelle osastolle saadaan tehostuu psykoosien hoito. Tämän seurauksena pirkanmaalaisia oikeuspsykiatrisia potilaita voidaan ottaa Taysiin hoitoon valtion mielisairaaloista aiempaa enemmän, lähelle kotia ja omaisia.
 - Oikeuspsykiatrisia potilaita voidaan ottaa ensimmäisen vuoden aikana arviolta 4. Toisen vuoden aikana toiset 4, yhteensä 8.
 - Mielentilatutkimuksia voidaan tehdä enemmän.
 - Kyetään kouluttamaan oikeuspsykiatreja. Oikeuspsykiatrian osaaminen vahvistuu Pirkanmaalla (nyt osaaminen ohutta ja erikoisalan tulevaisuus vaakalaudalla).
 - Talousvaikutukset: säästö Taysiin hoitoon otetuista oikeuspsykiatrisista potilaista 850 000 €/vuosi (4 potilasta) ensimmäisenä vuotena ja 1,7 M€/vuosi (yht. 8 potilasta) toisesta vuodesta eteenpäin. Lisätuotto mielentilatutkimuksista yhteensä ensimmäisenä vuotena noin 100 000 € (THL). Toisesta vuodesta eteenpäin tuotto noin 200 000 €/vuosi.

Mielenterveyspalveluiden kehittämissuunnitelma 2026-2028

Kehittämissuunnitelman tavoite

Pirkanmaalaisen sairastuessa mielenterveyden häiriöön häntä hoidetaan hyvin ja yhdenvertaisesti, kotikunnasta riippumatta.

Jatkoa Pirkanmaan mielenterveys- ja päihdepalveluiden kehittämisohjelmalle

- Vuosina 2023–2025, tavoitteena oli korjata palvelujärjestelmän keskeisiä ongelmia (Aluehallitus 9.10.2023 / §270).
- Kehittämisohjelma rakentui neljän kokonaisuuden alle:
 1. Kehittymisen mahdollistaminen kokonaisuutta johtamalla
 2. Henkilöstön turvaaminen vaikeutuvassa työmarkkinassa
 3. Perustason mielenterveys- ja päihdepalveluiden vahvistaminen
 4. Kustannusvaikuttavuuden parantaminen rajapinnat ylittävällä yhteistyöllä.
- Kehittämissuunnitelma 2026-2028 on jatkoa näille kehittämistoimille.

Kehittämissuunnitelman 2026-2028 sisältö:

- Mielenterveyshoito kehittyy: tieteellisesti tutkittuja, tehokkaita terapioida otetaan käyttöön.
- Psykiatrian vastaanotoille pääsy helpottuu kaikille pirkanmaalaisille: vastaanotto, etävastaanotto ja liikkuva tiimi käytössä kaikissa kunnissa.
- Perustason mielenterveys- ja päihdehoidon asiakkaille tulee pääsy psykiatrian palveluihin ja omalääkäreiden työ helpottuu.
- Kehitetään psykiatrisia palveluita vastaamaan tulevaisuuden tarpeita. Tehdään yhteistyötä Tampereen yliopiston kanssa.

Mielenterveyspalveluiden kehittämissuunnitelma 2026-2028

Kuntien yhdenvertaisuus

Jo nyt erikoistuneiden poliklinikoiden hoitoa saavat:

- tamperelaiset ja pirkkalalaiset
- kaikki pirkanmaalaiset syömishäiriöpotilaat, pakolaiset ja muut erityisryhmät.
- 6/2026 lähtien Hämeenkyrön, Ikaalisten, Nokian ja Ylöjärven alueen (väestö 87 000) psykiatriset uudet hoidot siirrettiin Tampereen poliklinikoille.

Kehittämissuunnitelma toteuttaa hyvän ja yhdenvertaisen mielenterveysavun myös Akaan, Kangasalan, Kuhmoisten, Lempäälän, Oriveden, Punkalaitumen, Pälkäneen, Sastamalan, Urjalan, Valkeakosken ja Vesilahden asukkaille.

Mielenterveyspalveluiden kehittämissuunnitelma 2026-2028

Toteutus

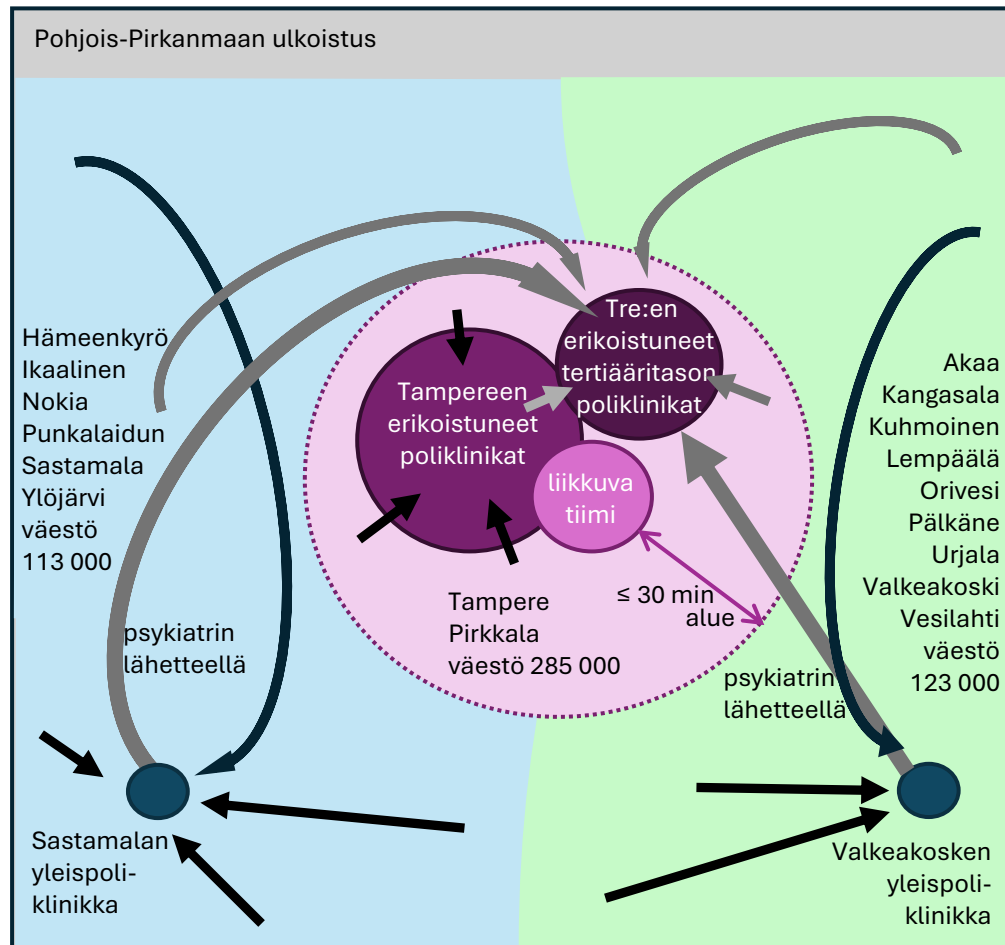
Toteutus

- Sastamalan ja Valkeakosken psykiatrian poliklinikoiden toiminnot siirretään Tampereelle (yhteensä 41 työntekijää):
 - Toiminnot yhdistetään vahvistamaan mielialahäiriö- ja psykoosipoliklinikoita.
 - Perustetaan liikkuva yksikkö, joka pystyy toimimaan koko hva:n alueella. Tämä yksikkö tekee yhteistyötä erikoistuneiden poliklinikoiden kanssa.
 - Kaikkien pirkanmaalaisten hoito on yhdenvertaista ja laadukasta.
 - (Pohjois-Pirkanmaan kokonaisulkoistus poikkeus järjestämistavaltaan)
- Tampereelle on helpompi saada lääkäreitä: vuokralääkärikustannukset (suurimmat Valkeakoskella ja Sastamalassa) pienenevät.

Liikkuva yksikkö vie hoidon ja terapian sitä tarvitsevalle myös kauemmaksi

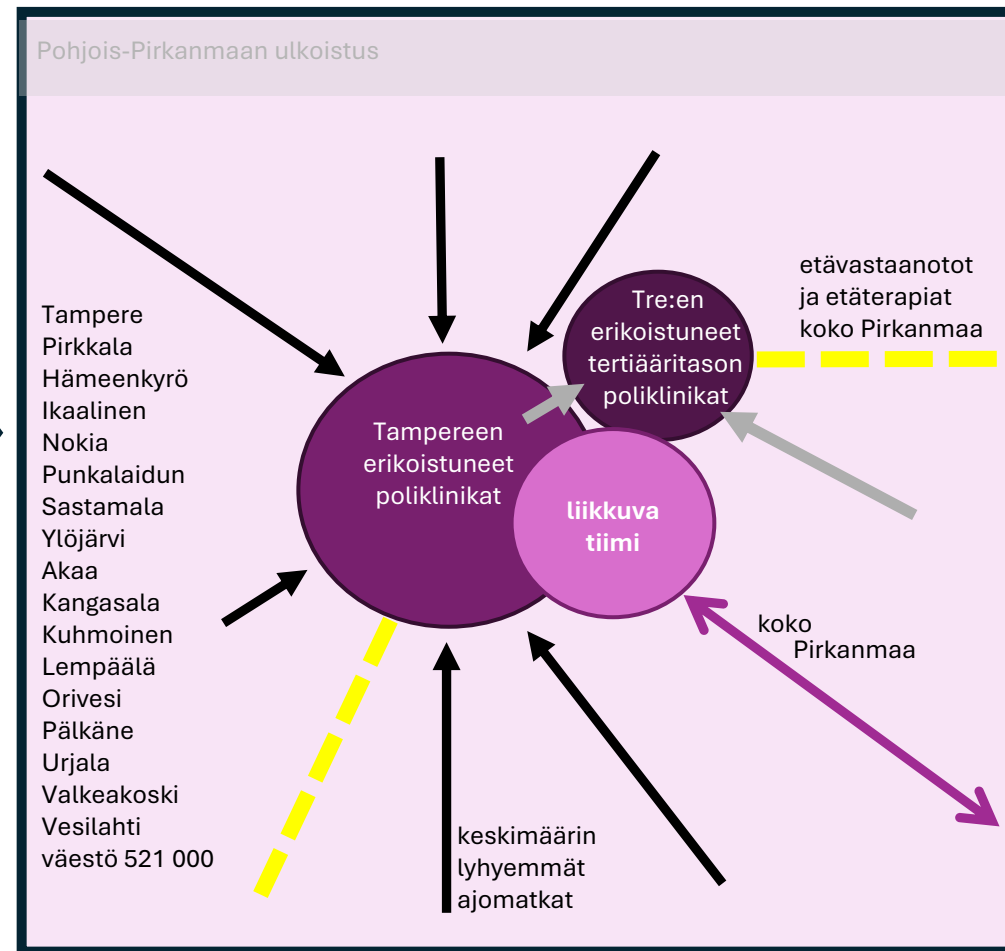
- Vaikeimmissa tilanteissa voidaan järjestää liikkuvaa hoitoa kotikuntaan (koskee etenkin psykoosisairauksia)
- Potilasta hoitaa yksilöllisesti valittu tiimi. Hoito voi toteutua:
 - poliklinikalla
 - lähihoitona omassa kunnassa (sote-asema tai koti)
 - etäyhteydellä
 - hoidon toteutustapa valitaan yksilöllisesti. Hoito voi olla myös yhdistelmä eri kontaktimuodoista.

Pirkanmaan psykiatrisen erikoissairaanhoidon avopalvelut 8/2026

Nykytila: potilaat ohjautuvat eri poliklinikoille ja eri tyyppiseen hoitoon riippuen kotikunnasta. Mieliala- ja psykoosipotilaat Sastamalan- ja Valkeakosken vastuualueella yleispsykiatrian poliklinikalle. Erityistilanteet kuten syömishäiriöpotilaat pääsevät näiltäkin alueilta erityispoliklinikalle. Tamperelaiset ja pirkkalalaiset pääsevät kaikissa asioissaan suoraan erityispoliklinikalle. Liikkuva tiimi (psykiatrinen kotisairaala) palvelee 30 minuutin ajomatkan päässä asuvia (Tampere ja osa Ylöjärveä ja Lempäälää)

Pirkanmaan psykiatrisen erikoissairaanhoidon avopalvelut 2027

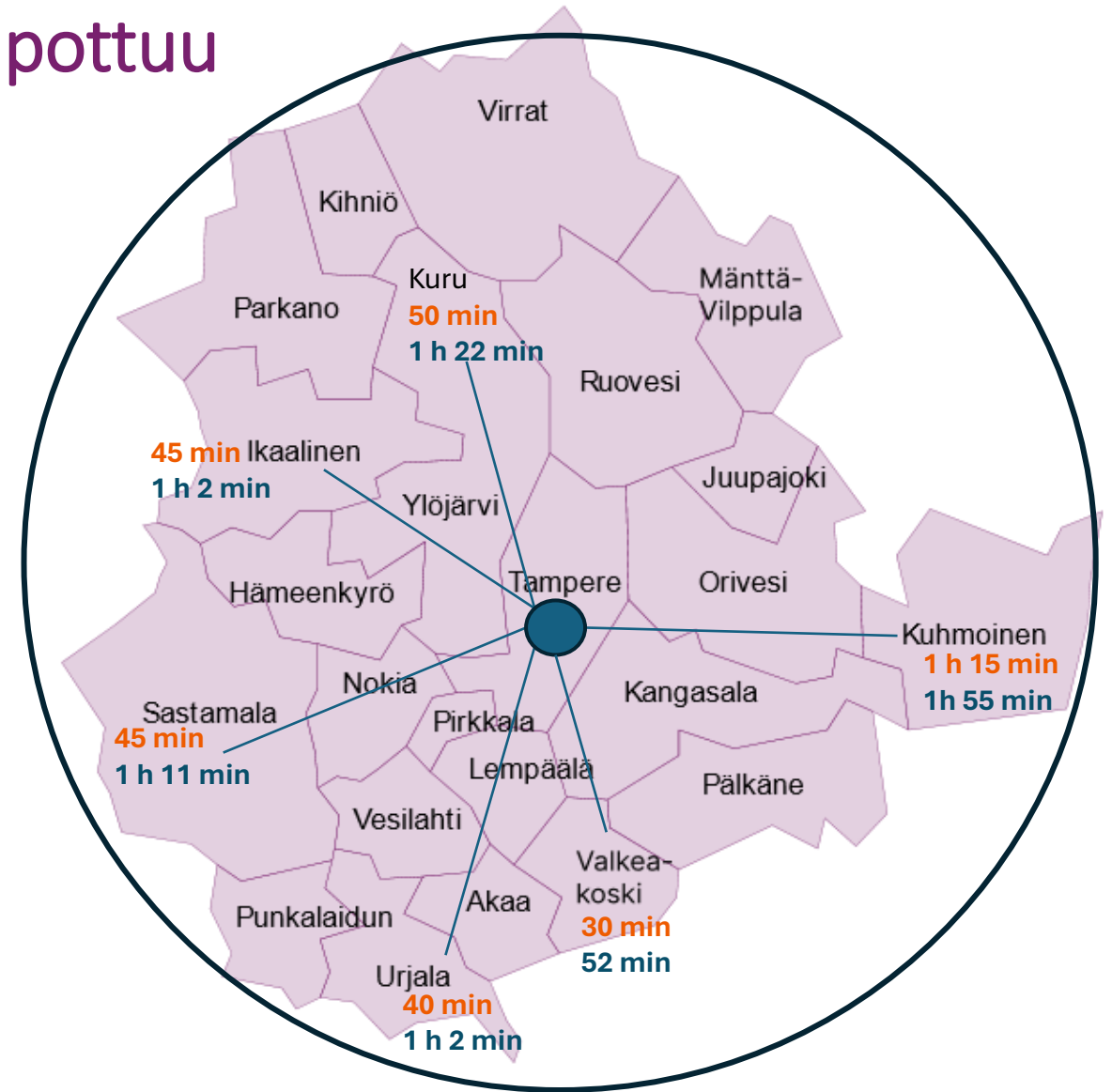
Tavoitetilä: Potilaan mielenterveyden häiriö määrittää mitä hoitoa hän saa (ei kotikunta). Kaikki Pirkanmaalaiset potilaat saavat yhdenvertaista hoitoa erityispoliklinikoilla, terapiavalikoima on sama kaikille. Yhteys poliklinikalle voi olla vastaanottokäynti, etävastaanotto tai liikkuvan tiimin käynti potilaan kotona tai hänen sote-asemallaan. Liikkuva tiimi palvelee koko Pirkanmaata. Potilaalla voi olla myös miepään kontakti hoidon aikana.

Psykiatrian vastaanotolle pääsy helpottuu

Poliklinikoiden sijainti Tampere:

- Useimmista kunnista matkat nopeammat.
- Potilaat pääsevät helpommin psykiatrian vastaanotoille vaikka eivät omistaisi autoa.
- Liikkuva palvelu kattaa koko Pirkanmaan
- Kartassa potilaiden tulevat matka ajat henkilöautolla ja julkisella kulkuvälineellä psykiatrian poliklinikalle Tampereelle.
- Vrt. nykyjärjestelyssä esimerkkipotilaiden matka-ajat maamuna psykiatrian poliklinikalleen ovat:
 - 2 h 40 min (Kuhmoinen -> Valkeakoski)
 - 3 h 12 min (Kuru/Ylöjärvi -> Sastamala)
 - 3 h 15 min (Ikaalinen -> Sastamala)

Huom. tällä hetkellä on voimassa poikkeusjärjestely, jossa Ikaalisten, Ylöjärven, Nokian ja Hämeenkyrön uudet potilaat hoidetaan Tampereen erityispoleilla Sastamalan poliklinikan lääkäripulan vuoksi. Pohjois-Pirkanmaalla kokonaisulkoistus.

Matka-aika, lähtö ma aamuna klo 8
Google Maps arviot : **omalla autolla**
julkisella kulkuneuvolla

Mielenterveyspalveluiden kehittämissuunnitelma 2026-2028

Henkilöstövaikutukset ja aikataulu

Henkilöstövaikutukset

- Sastamalan ja Valkeakosken psykiatrian poliklinikoilla yhteensä 41 työntekijää
- Henkilöstöstä 29 on hoitotyön tekijöitä
- Työntekijät siirtyvät Tampereen erikoispoliklinikoille töihin, saavat esittää toivomuksensa minne.
- Osa sijoittuu mielialahäiriö-, osa psykoosipoliklinikalle, pienempi osa riippuvuuspsykiatrian ja vanhuspsykiatrian poliklinikoille.
- Osa sijoittuu liikkuvaan yksikköön, joka palvelee koko Pirkanmaata.

Aikataulu

- 17.8.2026 aluehallituksen aamukoulu
- 19.8.2026 henkilöstöinfo
- 24.8.2026 aluehallitus lausuntokierrokselle lähettäminen
- 9.9. ja 15.9.2026 samansisältöiset toimitilinfot
- 10.9.- 18.10.2026: tulevaisuus- ja turvallisuusvaliokunta, ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden valiokunta, henkilöstöjaosto, vanhusneuvosto, vammaisneuvosto, nuorisovaltuusto, lasten, nuorten, perheiden ja työikäisten valiokunta
- 19.10.2026 aluehallituksen päätösjäsen, aluevaltuuston lähetekeskusteluun lähettäminen (toimielinten lausunnot käytettävissä)
- 2.11.2026 aluevaltuuston lähetekeskustelu
- 23.11.2026 aluehallituksen kehityssuunnitelman hyväksyminen
- 14.12.2026 aluevaltuusto talousarvion hyväksyminen, uusi toimintamalli osana TA2027
- Helmikuu 2027 liikkuva yksikkö aloittaa toimintansa
- Maaliskuu 2027 kaikkien pirkanmaalaisten psykiatrisen erikoissairaanhoidon yhdenvertaista

- *Yt-neuvottelut syksyn 2026 aikana*

Mielenterveyspalveluiden kehittämissuunnitelma 2026-2028

Toteutus: talous

Kehittämissuunnitelman toteutus ei vaadi lisäresursseja.

Vuokralääkärikulut:

- Lääkärihenkilöstön rekrytointi on ollut haasteellista. Virkalääkäreitä Sastamalan ja Valkeakosken poliklinikoilla on yhteensä 1,2 htv (8/2026).
- Tammi-kesäkuun 2026 aikana vuokralääkärikulu oli yhteensä 0,5 M€. Vuoden ennuste on 1,3 M€ (Valkeakoski 0,9 M€, Sastamala 0,4 M€).
- Vuokralääkäri 1 htv maksaa 380 000 €
- Virassa oleva erikoislääkäri 1 htv maksaa 123 000 € -> yhden vuokralääkäri htv hinnalla saisi yli 3 virassa olevaa.
- Vuokratyövoiman tarve vähenee arviolta 0,3 M€ (25%) vuodesta 2026 vuoteen 2027 ja tästä edelleen 0,3 M€ vuoteen 2028

Muut kulut:

- Henkilöstökulut: poliklinikoiden hoitohenkilöstö 1,7 M€ ja lisäksi yhteiskustannuspaikoilta henkilöstökustannuksia (lääkärityö, psykologityö ja sosiaalityö)
- Ulkopuoliset palveluostot 158 t€ (muut kuin vuokratyövoima) ja sisäiset palveluostot 187 t€ (suurimmat erät sairaalahuolto 93 t€ ja puhtauspalvelut 82 t€).
- Sisäiset vuokrat 448 t€ (Sastamalan poliklinikka 269 t€ ja Valkeakosken 179 t€)

Kulut (pois lukien palveluostot) 1000 €	2026 / poliklinikat Sastamala ja Valkeakoski	2027 / Sarvis	2028 / Sarvis	säästö 2026 vs. 2027	säästö 2026 vs. 2028
työvoiman vuokraus	1 300	975	650	325	650
sisäiset vuokrat	448	300	300	148	148
yhteensä	1 748	1 275	950	473	798

Maalla asuvan potilaan näkökulma

Miten uudistus vaikuttaa saamaani hoitoon omalla sote-asemallani?

- Uudistus parantaa omalääkärisi ja sote-asemasi mielenterveystiimin mahdollisuuksia auttaa sinua. Yhteys psykiatriaan vahvistuu.

Miten uudistus vaikuttaa pääsyyn psykiatrialle?

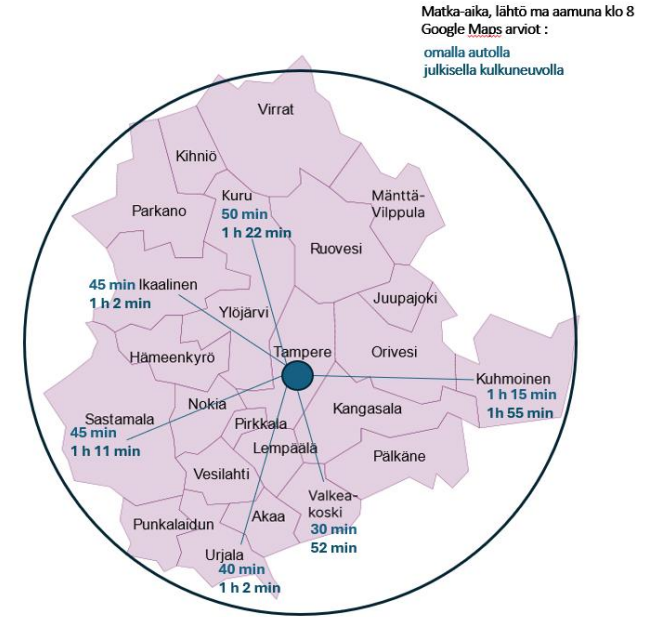
- Mikäli tarvitset psykiatrasta erikoissairaanhoidoa pääset hoitoon poliklinikalle, jossa on erikoistuttu siihen ongelmaan, johon tarvitset apua.

Miten saan jatkossa psykiatrialla hoitoa?

- Voit tulla paikan päälle poliklinikalle Tampereelle, matka onnistuu myös julkisilla liikennevälineillä. Jos vointisi sallii voidaan vastaanotot toteuttaa etäyhteydellä. Jos voit niin huonosti, ettet pääse tulemaan poliklinikalle etkä voi olla etäyhteydessä, on liikkuvan tiimin mahdollista tulla luoksesi kotiisi tai omalle sote-asemallesi.

Saanko saman avun kuin kaupunkilaiset jos asun maaseudulla enkä omista autoa?

- Kyllä, juuri tämän takia uudistus on tehty. Poliklinikka on helpommin saavutettavissa myös ilman omaa autoa. Etäyhteyksiä kehitetään ja hoito voi toteutua niiden kautta. Tärkeimpänä: saat saman sisältöisen hoidon kuin muutkin, eli sinulla on mahdollisuus saada kaikkea tarjolla olevaa hoitoa ja lisätutkimuksia.

Pirkanmaan mielenterveyspalveluiden kehittämissuunnitelma 2026-2028

Tiivistelmä:

- Kaikille pirkanmaalaisille samansisältöinen hoito erikoistuneilla poliklinikoilla
- Liikkuva tiimi palvelee kun potilas ei pääse vastaanotolle eikä pysty käyttämään etäyhteyttä.
- Etäpalvelun kehittäminen vastaanottoja ja terapiota varten.
- Sarviksella on lisätilaa poliklinikoille ja liikkuvalla tiimille
- Tehdään vahvaa yhteistyössä perusterveydenhuollon kanssa.
- Lääkäreiden saatavuus paranee ja vuokralääkäreiden käyttö vähenee.
- Kehitetään alueiden psykiatrisia palveluita vastaamaan tulevaisuuden tarpeita. Tehdään yhteistyötä Tampereen yliopiston kanssa.

